

Příloha 6: Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Fakulta sociálních studií MU
Habilitační obor politologie

Uchazeč PhDr. Věra Stojarová, Ph.D.
Pracoviště Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno
Habilitační práce The Far Right in Selected Balkan countries

Oponent Doc. PhDr. Ladislav Cabada, Ph.D.
Pracoviště Metropolitní univerzita Praha

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Habilitační práce Věry Stojarové navazuje na její předchozí dlouholetý a vědecky a publikačně rozsáhle demonstrováný zájem o dvě vzájemně propojené komponenty – region jihovýchodní Evropy a problematiku politického stranictví. V autorčině bohaté dosavadní bibliografii nacházíme celou řadu knižních i časopiseckých publikací, jež jsou těmito dvěma výzkumným rovinám samostatně i ve vzájemné korelaci věnovány, přičemž nelze přehlédnout a nezmínit výrazný mezinárodní přesah v podobě dominantně anglicky psaných výstupů z výzkumu. Logicky tak Věra Stojarová předkládá jako habilitační spis monograficky orientovaný text v anglickém jazyce, v němž se zaměřuje na problematiku krajní pravice v prostoru jihovýchodní Evropy. V rámci operacionalizace pojmů přitom již v úvodu textu jasně argumentuje ve prospěch svého rozhodnutí předloženou analýzu okleštit o některé případy, konkrétně Bosnu a Hercegovinu, Kosovo a Moldovu – základním důvodem je pro autorku nedokončený proces národně-suverénní emancipace, resp. budování státu/národa. Jen na okraj dodávám, že někteří autoři s výrazným historickým zázemím (např. stoupenci teorie *path dependency*) by k Balkánu uměli řadit i Řecko a Maďarsko, přičemž zejména druhý případ by nabízel řadu zajímavých podnětů; respektuji nicméně zcela autorčino vymezení teritoriálního rozsahu její komparativní studie a nemám proti němu žádných výhrad.

V úvodu práce (kapitoly I. a II.) autorka prezentuje širší kontext výzkumu krajně-pravicového politického stranictví, zejména se věnuje otázce její restaurace v 90. letech 20. století v prostředí západní Evropy a současně fenoménu re-etablování či zrodu krajní pravice v transformujícím se prostoru středovýchodní Evropy. Pro svůj výzkum si pak na str. 6 klade osm srozumitelných otázek, které vytvářejí půdorys pro vlastní komparativní výzkum jak v rámci zvolené skupiny zemí, tak i s přesahem k obecnějším politologickým či sociálně-vědním rámcům výzkumů pravicového radikalismu a extremismu. Úvodní kapitoly jsou současně heuristickým zázemím textu, když autorka představuje vývoj debaty o krajně pravicové politice v (západo)evropské politologii a později rovněž možnosti a limity dosavadního výzkumu tohoto fenoménu na Balkáně. Srozumitelně jsou vysvětleny rovněž terminologické rámce, zejména rozlišení mezi politickým mainstreamem a krajní pravíci včetně synonym, nuancí a konotací (radikální a extrémní pravice, populistická pravice atd.). Preanalytická část textu je uzavřena třetí kapitolou, v níž autorka pro každou zemi zařazenou do výzkumného vzorku odděleně představuje soubor krajně-pravicových politických stran, jimiž se chce zabývat. Soudím, že tento vzorek je vytvořen pečlivě, nepostrádám žádný relevantní subjekt a současně považuji za jasná i kritéria, podle nichž výběr proběhnul.

Vlastní analýza je rozdělena do pěti kapitol zabývajících se dílčími aspekty fungování a aktivit analyzovaných subjektů – ideologií, strategií a taktikou, vnitřní organizační strukturou

a otázkou vůdcovství, zapojením do mezinárodního kontextu. Specifickou je 8. kapitola, kde habilitantka hledá důvody pro úspěch či neúspěch krajně-pravicových subjektů ve zkoumaném vzorku zemí – její analýza se zde rozkládá na škále od zemí s velmi úspěšnou krajně-pravicovou politickou formací (Srbsko, Rumunsko a Bulharsko), přes země s marginálním a kolísavým zastoupením odtržené krajně-pravicové formace v národním parlamentu až po příklad země, kde jsou krajně-pravicové formace fakticky irelevantní. Právě její analýzu makedonského případu považuji za velmi zdařilou, což ovšem platí o naprosté většině textu.

V závěrečné části práce autorka míří do oblasti sociologie politiky, když se zabývá otázkou, kdo jsou voliči krajně-pravicových stran. Zde se – s odkazem k řadě dalších autorů a analýz – příklání zejména ke konstatování, že jakousi metapříčinou poměrně výrazných pozic krajně-pravicových subjektů v řadě balkánských zemí je nedokončená či deformovaná tranzice spojená se socioekonomickou exkluzí a frustrací, ale rovněž se silnou štěpící linií mezi tradicionalismem a (post)modernitou, která může souviset jak s výše pojmenovanou exkluzí, tak rovněž se silnou štěpící linií mezi městem a venkovem. Autorčina analýza jde nicméně i zde do úrovně jednotlivých zemí a historicko-politického kontextu sledovaných příčin, projevů a vazeb.

Před přechodem k závěru, v němž autorka ve vazbě na v úvodu položené osm otázek sumarizuje svá zjištění (částečně tak činí již na str. 112-113 textu), prezentuje ještě paramilitární organizace spojené s krajně-pravicovou politickou scénou ve zkoumaných zemích. Tím dotváří celistvý pohled na krajně-pravicovou politickou scénu.

Osobně považuji předložený text za kvalitní habilitační práci bez výraznější slabiny. Dílčí akademické polemiky bychom zajisté mohli vést o tom, zda do textu mohlo být zahrnuto něco dalšího (např. rozšířený vzorek zemí, výraznější historický exkurz zabývající se zejména konzervativně-nacionalistickými tradicemi balkánské krajní pravice apod.), či zda mohla autorka „knižní“ charakter textu narušit prohloubenou a „puntičkářskou“ analýzou některého z jí analyzovaných jevů; navrhol bych ovšem zůstat skutečně pouze v rovině akademických debat bez jakýchkoli ultimativních podnětů ke změnám. Autorka předložila čtivý a ucelený text, v němž prokazuje všechny znalosti i dovednosti, jež si spojují s aspirantem habilitace.

Celkově předloženou práci považuji za kvalitní habilitační spis a rád ji doporučuji jako podklad pro úspěšné ukončení habilitačního řízení Dr. Věry Stojarové.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

Abych neponechal svůj posudek zcela bez dotazu, rád bych Věru Stojarovou požádal o kontextualizaci jejího závěru, že bulharská formace GERB může být řazena ke krajní pravici. Obecně je tato strana považována za nový subjekt, nelze nicméně přehlédnout, že někteří z vrcholných členů strany měli původně vazby na Bulharskou socialistickou stranu.

Závěr

Habilitační práce PhDr. Věry Stojarové, Ph.D. „The Far Right in Selected Balkan countries“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru politologie na MU.